

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

Disputatio Vigesima Prima. An personæ Diuinæ preter proprias
substantias relatiuas, habeant aliam subsistentiam absolutam communem
naturæ propriam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

se habeant ad essentiam, non tamen æqualiter se habent inter se, quia inter se distinguuntur, & opponuntur suis proprijs rationibus formalibus, quarum vna potest esse communicabilis, altera incommunicabilis. Ad tertiam probationem distinguendum est. Nam vel ea hypothefi data, paternitas Diuina esset eiusdem rationis & naturæ, ac nunc est; & sic talis hypothefis se ipsam destrueret: nam ex eo quod esset subsistens incommunicabiliter, vt nunc est, esset incommunicabilis Spiritui sancto. Quotiescunque autem in hypothefi ponitur ratio aliqua destruens rationem formalem antecedentis positi, tunc ex oppositis in antecedente sequuntur opposita in consequente: vt si ponas, quod simul quis sit homo & leo, sequitur quod simul sit rationalis & irrationalis, proinde homo & non homo. Vel talis paternitas foret diuersæ rationis, ac nunc est, eò quod non esset incommunicabiliter subsistens, vt nunc est; & tunc nil mirum, si foret communicabilis, quoniam esset diuersæ rationis ac nunc est.

80. Ad octauum nego, relationem Diuinam non constituere vnum per se cum

essentia, etiamsi sit diuersi quasi generis ab essentia. Tum quia relatio Diuina est substantia, non accidens. Tum quia est perfectissime vnum cum essentia maiori vnitatem, quam quævis subsistentia creata cum sua natura. Vnde falsum est, magis per se esse vnum suppositum creatum, quam increatum; quia magis vnum dicitur, quod in sui constitutione minorem inuoluit distinctionem. Nec refert, quod illud constituatur ex rationibus formalibus magis diuersis, absoluto scilicet & respectiuo. Nam hæc diuersitas rationum formalium sicut non obstat vnitati, ita neque supposito per se vni; cū enim suppositum constare debeat natura & subsistentia incommunicabili, & in Diuinis nulla ratio, præter relationem, incommunicabilis esse possit, iure sequitur, suppositum Diuinum absoluto & respectiuo constituendum esse.

81. Ad nonum. Cū definitio illa communis sit personæ creatæ & increatæ, & creata non constituatur proprietate relationis, sed absoluta, non debuit per relationem dari, sed per aliquid relatiuum & absoluto commune.

DISPUTATIO XXI.

An Persona Diuina præter proprias subsistentias relatiuas habeant aliam subsistentiam absolutam communem naturæ propriam.

I. **R** I M A sententia affirmat. Est Scoti in 3. dist. 1. quæst. 2. §. ad questionem. Durandi quæst. 2. & 4. Capreoli qu. vnica, art. 3. Ad argumenta Durandi. Argentinæ in 1. dist. 26. qu. vnica, art. 4. ad 9. Caietani 1. p. q. 39. art. 4. §. ad euidentiā, & 3. p. q. 3. art. 2. & 3. Zumel 1. p. q. 30. art. 1. disput. vnica, concl. 1. Molinæ q. 29. art. 2. disp. 3. Suarez 3. p. disp. 13. sect. 1. & lib. 4. de Trinit. c. 11. Granadi 1. p. tomo 3. controuersia, 5. disp. 5. sect. 3. Verum hi authores ex diuerso procedunt fundamento. Etenim Durandus Capreolus, & alij, ad quos etiam inclinare videtur Scotus; supponunt in Deo vnum tantum subsistere absolutum, sicut & vnum esse, quo omnes Diuinæ personæ per se existunt & subsistunt, ita vt relationes non superaddant naturæ, nisi solam rationem incommunicabilitatis.

2. Fundamentum Durandi est, quia subsistere dicit perfectissimum modum essendi: perfectissimus autem modus essendi, est ad se, non ad aliud existere: sola autem natura Diuina facit existere ad se, non autem relatio, quæ tantum facit existere ad aliud. Ergo subsistere est solius naturæ Diuinæ. Confir-

mat id ipsum autoritate August. 7. de Trinit. c. 4. vbi, *Omnis, inquit, res ad se ipsam subsistit, quanto magis Deus?*

3. Reliqui verò authores supponentes, personas Diuinas subsistere proprijs subsistentijs relatiuis, vltèrius probant, admitendum esse aliud subsistere absolutum naturæ, ratione distinctum à triplici subsistere relatiuo personarum. Probant autem hoc primò autoritate Patrum, qui huiusmodi subsistere absolutum in Deo videntur admittere vltra subsistere relatiuum personarum. Nam primò Agatho in epistola, quæ habetur in 6. Synodo actione 4. *Confitemur, inquit, trium subsistentiarum, seu personarum vnā subsistentiam.* Secundò Hieronymus in epist. ad Damasum: *Natura, inquit, Dei id quod subsistit non habet aliunde, sed suum est.* Et ibidem vnā tantum concedit hypostasim in Deo. Sed hypostasis idem est quod subsistentia: ergo. Pro eodem facit Augustinus paulò antè citatus. Tertiò Cyrillus Alexandrinus & Anastasius in compendiaris fidei explicatione, quæ habetur tomo 4. Bibliothecæ: *Quid, aiunt, est Deus? res, quæ per se est, neque altero indiget ad hoc, vt ipsa subsistat.*

Augustin.

Agatho.

6 Synodus.

Hieronym.

Augustin.

Cyrillus.

Anastasius

Biblioth.

Patrum.

Scotus.
Durandus.
Capreolus.
Argentin.
Caietanus.
Zumel.
Molinæ.
Suarez.
Granadus.

Boetius.
Patres.

Quartò Boëtius libro de duabus naturis: *Discimus*, inquit, *unam esse essentiam, vel subsistentiam Deitatis*. Et passim alij Patres perfectionem subsistendi naturæ Diuinæ tribuunt.

4. Secundò probant ratione. Prima sit. Subsistentia est perfectio simpliciter simplex: ergo non est naturæ Diuinæ neganda. Antecedens constat ex definitione perfectionis simpliciter simplicis, quæ in quolibet ente est melior ipsa, quàm non ipsa, siue oppositum eius; quæque cum maiore, vel æquali perfectione non pugnat. Talis autem est subsistentia absoluta. Nam perfectior concipitur natura Diuina, si adhuc à relationibus præcisa concipiatur subsistens, quàm non subsistens; cumque illa communis sit omnibus personis, cum nulla maiore vel æquali perfectione Diuina pugnet. Consequentia verò probatur, quia natura Diuina debet ex se independentem à relationibus includere omnem perfectionem simpliciter simplicem; alioqui ex se non esset ens perfectè completum. Confirmatur primò, quia subsistentia est complementum substantiæ: sed natura Diuina adhuc præcisa à relationibus est còpleta substantia: ergo adhuc præcisa à relationibus est subsistens. Confirmatur secundò, nam subsistentia relatiua non est perfectio simpliciter simplex: ergo si hæc perfectionem non habet natura à se, non poterit illam habere à relationibus.

5. SECUNDA ratio sit. Subsistentia est de essentia Dei, ut Deus est: igitur Deus ut Deus includit essentialiter subsistentiam. Consequentia constat, quia Deus essentialiter includit, quicquid còstituit ipsum formaliter ut Deum. Antecedens probatur, quia de essentia Dei, ut Dei, est esse perfectissimum: non est autem esse perfectissimum, nisi sit subsistens; sublata enim subsistentia manet esse imperfectum & incompletum, indigum ulteriori complemento per se.

6. TERTIA ratio sit. *Hic Deus* est communis Patri, Filio & Spiritui sancto: sed *hic Deus* includit subsistentiam: ergo Deus secundum communem rationem Deitatis, includit subsistentiam. Maior patet, nam *hic Deus* prædicatur de omnibus & singulis personis. Minor probatur, quoniam *hic Deus* importat Deitatem in habente; ergo in subsistente, cum nequeat Deitas haberi, nisi à subsistente; quia omnis alius modus dicit imperfectionem. Confirmatur. *Hic Deus* importat completum principium intelligendi, volendi, & creandi: ergo *hic Deus* includit aliquam subsistentiam; non relatiuam, quia hæc nequit esse communis omnibus personis, quæ per idem principium simul intelligunt, volunt, & creant; ergo absolutam.

7. QUARTA ratio sit. Subsistentiæ relatiuæ personarum non sunt ex se sufficientes, ut per eas natura Diuina completè subsistat: ergo præter subsistentias relatiuas personarum concedenda est subsistentia absoluta naturæ, per quam illa completè subsistat. Consequentia patet; alioqui natura

Diuina non haberet suum adæquatum & naturale complementum: est enim subsistentia naturale complementum substantiæ. Antecedens probatur, quoniam subsistentiæ relatiuæ immediatè fundantur in actibus notionalibus, quibus illæ immediatè producant, aut producantur. Ut subsistentia Patris immediatè fundatur in actu intelligendi, tanquam in proximo principio generandi, subsistentia Filij in eodem actu intelligendi, tanquam in passiua origine; subsistentia Spiritus S. in actu diligendi, tanquam in proxima via & origine procedendi. Ergo non possunt immediatè reddere subsistentes, nisi solos actus intelligendi, & volendi; quia non possunt immediatè reddere subsistentes, nisi eas perfectiones, quas immediatè afficiunt. Igitur danda est alia subsistentia, quæ omnes Diuinas perfectiones immediatè afficiat, & reddat formaliter subsistentes; quæ alia esse non potest, quàm subsistentia absoluta naturæ. Confirmatur, quia subsistentia est immediatum complementum & principium naturæ substantialis in ordine ad omnes operationes, tam immanentes, quam transeuntes; igitur supponi debet ante omnes naturæ operationes. Atqui subsistentiæ relatiuæ non supponuntur, sed consequuntur operationes immanentes intelligendi & volendi naturæ Diuinæ: igitur non sufficienter illam complere possunt in ordine ad tales operationes.

8. SECUNDA sententia negat, præter subsistentias relatiuas, omnem subsistentiam absolutam in Deo. Est Richardi in 1. dist. 26. art. 1. q. 1. in corp. & ad 2. & 5. Hærici quodlibeto 5. q. 8. sub finem, Vasquez 1. p. disp. 125. c. 3. Zuniga de Trinit. disput. 5. dubio. 10. memb. 1. Ruiz disp. 34. à sectione 5. Hæc sententia duplicem inuoluit questionem, alteram de re, de nomine alteram. De re questio est, an natura Diuina præcisa à relationibus ex se ipsa habeat, quicquid requiritur ad perfectè existendum: ita ut si fingatur casus, quo natura Diuina sic præcisa à relationibus poneretur à parte rei, ut solius existentie absolutæ sufficienter existeret: an verò ita exigat proprietates relatiuas, & quodammodo ab illis pendeat in existendo, ut si per impossibile ab illis separaretur, non posset vi propriæ existentie absolutæ sufficienter & completè existeret? ad eum ferè modum, quo si natura angelica separaretur à propria subsistentia, non posse ex se sufficienter existeret, nisi aliundè talis defectus suppleretur. De nomine verò questio est, an posito, quod natura Diuina vi propriæ existentie absolutæ habeat, quicquid ad perfectè & sufficienter existendum requiritur, talis existentia nuncupanda sit subsistentia, an potius existentia.

9. DICOPRIMò. Natura Diuina ratione solius existentie absolutæ, independentem à proprietatibus relatiuis habet, quicquid requiritur ad perfectè & completè existendum; & consequenter à pro-

prietatibus

Richardus.
Henricus.
Vasquez.
Zuniga.
Ruiz.

Authores
secunda sen-
tentia.

præteritibus relatiuis non habet vt perfectè existat, sed tantum vt incommuni-
cabiliter existat, vltimò terminata termi-
nis personalibus ipsius fecunditatem ex-
plentibus. Assertio hæc est contra plerof-
que auctores secundæ sententiæ, qui dum
negant Deo absolutam subsistentiam, ne-
gare etiam videntur perfectam existen-
tiam, dum docent, naturam Diuinam sine
præteritibus relatiuis non perfectè exi-
stentiam in se ipsa. Vnde videntur eodem
modo ad existentiam naturæ Diuinæ sub-
sistentias relatiuas requirere, quo pacto
requiritur subsistentia creata ad existen-
tiam ipsam naturæ creatæ: & consequen-
ter sicut natura creata non sufficienter
existeret sine propria subsistentia; ita nec
natura increata sine suis relatiuis subsi-
stentijs.

10. Nostra tamen assertio probatur hoc
vnicò fundamento. Existencia debita natu-
ræ Diuinæ, etiam vt ratione præcisæ à sub-
sistentijs relatiuis, est in genere existentie
perfectissimæ; ergo ex se sufficiens ad red-
dendam illam perfectè existentem. Con-
sequencia patet. Antecedens probo, nam
essentia Diuina adhuc ratione præcisæ à
relationibus, manet in suis perfectioni-
bus absolutis, quas adhuc vt præcisæ in-
cludit illimitatam secundum omnem gradum
possibilem: sed vt sic præcisæ includit exi-
stentiam absolutam: ergo includit illam, vt
illimitatam secundum omnem gradum pos-
sibilem existentie: non includeret autem il-
lam illimitatam secundum omnem gradum
existentie possibilem, si adhuc deberet in ra-
tione existentie perfici per ipsas existentias
relatiuas. Ergo independenter ab existentijs
relatiuis natura Diuina supponi debet per-
fectè existens. Maior constat, nam præcisio à
solis rationibus non tollit à natura Diuina
perfectiones absolutas, sub omni gradu illi
debitas. Minor assumpta patet, quia natura
Diuina non existit formaliter per existen-
tias relatiuas, sed per absolutam sibi pro-
priam; natura autem præcisæ à relationibus
solū excludit perfectiones relatiuas. Minor
verò subsumpta probatur, quia perfectio
illimitata sub omni gradu possibili nul-
lum admittit augmentum aut complemen-
tum; alioqui quā parte augmentum vel
complementum admitteret, illimitata non
esset.

11. Confirmatur, nam sicut in reliquis
attributis essentia Diuina etiam à relationi-
bus præcisæ, manet infinita & illimitata,
nullius augmenti, aut complementi capax
in eo genere, in quo vnumquodque attri-
butum supponitur infinitum & illimitatum;
ita & in ipsa existentia absoluta, cum non
sit maior ratio de attributis, quàm de exi-
stentia.

12. Dicitur, maiorem rationem esse, quia
nullum attributum est à proprietatibus re-
latiuis complebile, sicut ab ijs complebilis
est existentia absoluta naturæ Cuius disceri-

minis ratio est, quia complementum debet
esse eiusdem rationis cum re complebili,
nullum autem attributum est eiusdem ratio-
nis cum proprietatibus relatiuis; est autem
eiusdem rationis cum illis existentia absolu-
ta naturæ, quia vtrique est in genere existen-
tiæ. Vnde vna compleri poterit per aliam.
Confirmatur, quia sicut existentia relatiua
personarum completur per existentiam ab-
solutam naturæ; ita existentia absoluta na-
turæ completur per existentiam relatiuam
personarum.

13. Sed contrā, quia licet vtrique sit
in genere existentie; vna tamen est in gene-
re existentie absolutæ, altera verò in genere
existentie relatiuæ. Vnde vna non complet
aliam in genere existentie formaliter, cum
vtrique supponatur in sua vltima ratione
perfecta; sed in alio genere, nempe per-
sonalitaris, & suppositi incommunicabiliter
subsistentis: natura verò complet relatio-
nes in ratione essentie, & principij perfectè
operatiui. Hinc patet ad confirmationem:
falsum quippe est, existentias relatiuas perso-
narum compleri ab existentia absoluta, in
ratione existentie formaliter, sed in ratione
essentie & principij operatiui.

14. Confirmatur ad hominem. Nā non-
nulli ex citatis Authoribus docent, relationes
Diuinas nullam secum asserre existentiam,
condistinctam ab existentia absoluta natu-
ræ; ergo non possunt existentiam absolutam
naturæ in ratione existentie formaliter com-
plere: cum nulla forma possit subiectum com-
plere secundum perfectionem, quam in se
non habet.

15. Obijciens primò. Relationes Diuinæ
habent in nostra sententia proprias existen-
tias relatiuas, virtualiter condistinctas ab
existentia absoluta naturæ: ergo addendo
illas naturæ, complent eam in ratione exi-
stentie formaliter. Consequencia probatur,
quia si existentia respectiua relationum non
compleret existentiam absolutam naturæ,
non posset constituere vnum existens per
se cum illa, cum nequeat ex duobus en-
tibus completis constitui vnum per se.
Respondeo negando consequentiam. Ad
cuius probationem nego sequelam. Er-
enim ad constituendum vnum per se suffi-
cit, vt constituentia sub aliqua ratione se
mutuò compleant in ordine ad constitu-
tum. Vnde relatio Diuina complet natu-
ram Diuinam sub ratione suppositi vlti-
mò terminati incommunicabiliter; natu-
ra verò relationem sub ratione essentie &
principij perfectè operatiui in ordine ad
tertium constitutum, quod est persona
ipsa Diuina. Etenim hoc est discrimen in-
ter constituentia increata, & creata: quod
creata, quia suapte natura sunt intrinsecè
limitata, & non continent, neque in pro-
prio genere omnem perfectionem possibi-
lem, perficiunt sese mutuò etiam secun-
dum rationes proprias. Subsistentia enim
creata complet, & perficit naturam, non

solum in ratione suppositi incommunicabiliter substantis, sed etiam in ratione per se existentis, quia sine propria substantia natura creata non est apta existere per se. In creata verò, quia sunt illimitata, & in se continent omnem perfectionem in suo genere possibilem, non sese perficiunt & complent in proprijs rationibus, sed in alijs, & in ordine ad tertium constitutum. Vnde relatio Diuina non perficit naturam Diuinam sub ratione existentiae, sub qua supponitur illimitata & incapax omnis incrementi eiusdem rationis, sed sub ratione substantiae, siue existentiae incommunicabilis.

16. *Obijcies* secundò. In nostra sententia relationes Diuinæ integrant essentialiter naturam Diuinam; ergo & earum existentia existentiam absolutam naturæ: Igitur sine respectiua existentia relationum non concipitur completa existentia absoluta naturæ. Respondeo distinguendo primum consequens. Existentia relationum integrat existentiam naturæ in eodem genere existentiae, nego: quia ut sic supponitur omnino completa: integrat in ratione existentiae incommunicabilis, concedo. Quæ perfectio incommunicabilitatis est essentialiter debita naturæ Diuinæ, ac proinde quidditatiue inclusa, conceptu saltem implicito in illa, vnde ad secundum consequens respondeo. Sine respectiua existentia relationum non concipitur existentia absoluta naturæ completa in ratione existentiae absolutæ explicite conceptæ, nego; in ratione existentiae incommunicabilis, concedo. Neque ex eo, quòd existentia absoluta naturæ essentialiter includit impicitè existentias relatiuas personarum, existentia absoluta naturæ non est de se perfecta & sufficiens ad reddendam naturam Diuinam à parte rei existentem, si per impossibile separaretur ab existentijs relatiuis personarum, quia non includit illas cum dependentia & imperfectione, sed sine vlla dependentia & imperfectione.

17. *Dices*. Nulla res existere potest sine sua adæquata essentia: ergo si existentiae relatiue personarum sunt de essentia existentie absolutæ naturæ Diuinæ, non poterit existentia absoluta naturæ Diuinæ per se existere absque existentijs relatiuis personarum. Respondeo, non posse existentiam absolutam naturæ Diuinæ per se existere absque existentijs relatiuis personarum, quantum est ex parte existentiae absolutæ naturæ, quæ nunc est, & nego; quia si per impossibile, præcisè existentijs relatiuis, maneret existentia absoluta naturæ cum eadem perfectione, quæ nunc est, ex vi illius existeret perfecte natura Diuina: non posse aliunde existere ex mutatione ipsius existentiae absolutæ, quæ in tali casu necessariò fieret, & concedo. Nam hoc ipso, quòd existentia absoluta naturæ Diuinæ non haberet existentias relatiuas personarum, non contineret eam

plenitudinem existendi, quam nunc continet.

18. *Dico* secundò. In Deo non est substantia absoluta distincta à substantijs relatiuis personarum, esto in eo sit perfectissima existentia absoluta, ratione distincta ab existentijs relatiuis personarum. Primum fundamentum sumitur ex Concilijs & Patribus, qui tres tantum agnoscunt substantias relatiuas in Deo, quas Græci hypostases vocant. Vnde apud Concilia & Patres substantia, hypostasis, suppositum, & persona sunt idem. Legatur Concilium Florentinum sess. 19. versus finem: *Substantia hæc*, inquit, *quæ ita subiectum est*, (loquitur autem ibi de prima substantia, quæ in recta linea prædicamentali est idem quod suppositum) *vocatur aliquando hypostasis, quædoque substantia*. Et paulò post: *ita ut in specie intellectiua subiectum* (hoc est suppositum) *dicitur substantia & persona*. Interdum verò expresse negant, in Deo esse substantiam absolutam communem, ratione conditam à substantijs relatiuis proprijs personarum. Damascenus in Epist. de Trisagio: *Non est, inquit, ipsarum communis vna hypostasis, Deitas autem communis est trium hypostasum vna existens*.

19. Confirmatur primò: quoniam si ex Concilijs, & Patribus substantia, hypostasis, suppositum, & persona in natura intellectuali sunt idem, admittentes in Deo communem substantiam, ex eorundem Patrum doctrina admittere cogentur communem hypostasim, suppositum, & personam. Quod quàm sit absurdum, & alienum à fide, nemo est, qui non videat. Vnde Caietanus præcitato loco tertie partis, ex vna parte sequelam, quæ ex antecedente admissio euidenter deducitur, negare non potuit; ex alia verò parte sequelæ absurditate territus, non est ausus integrum suppositum, integramque personam absolutam in Deo concedere. Vnde utrique se satisfacturum putauit, fingendo in Deo quoddam semisuppositum & incompletam personam absolutam. Sed, me iudice, neutri satisfecit. Tum quia, non minùs absurdum est, admittere in Deo semisuppositum, ac semipersonam absolutam, quàm integrum suppositum, integramque personam. Propter quem nouum & inusitatum loquendi modum malè audit inter Theologos Caietanus. Tum quia si semel Caietanus in Deo admittat absolutam substantiam, absolutamque hypostasim, admittere etiam cogetur integrum suppositum, integramque personam absolutam. Quod sic probò. Substantia ista, quam Caietanus cum suis Asscclis naturæ Diuinæ concedit, non est partialis & incompleta, sed totalis & completa: ergo non constituit suppositum incompletum, sed integrum & completum. Consequentia patet, nam sicut substantia incompleta nequit constituere suppositum completum, ita nec substantia completa constituere potest suppositum incompletum: Vnumquodque enim consti-

Concilium
Florent.

Damascen.

Concilia
& Patres.

Caietanus.

Caietanus.

tuens

tuens constituit sicuti est; si completum completum, si incompletum incompletum, cum non constituat, nisi per formalem exhibitionem. Antecedens verò probatur, quia subsistentia proportionari debet naturæ, à qua exigitur. Sed natura Diuina est totalis & completa in ratione naturæ; ergo non potest exigere, nisi subsistentiam completam & totalem.

Patres contra Eutychem.

20. Confirmatur secundò. Nam Patres, contra Eutychem disputantes, ex eo, quòd vnio hypostatica facta est in persona Verbi, necessariò concludunt, illam non esse factam in natura ipsa Verbi: ergo supponunt, nullam esse in natura communi subsistentiam, condistinctam à substantijs relatiuis personarum; alioqui nulla fuisset horum Patrum contra Eutychem illatio: siquidem talis vnio fieri potuisset in subsistentia absoluta naturæ, quæ media est inter personam & naturam. Vt ergo horum Patrum argumentum concludat, supponere debere, nullam esse subsistentiam absolutam naturæ, in qua fieri potuisset vnio hypostatica.

21. Secundum fundamentum desumitur ab absurdo, hoc pacto. Subsistentia absoluta derogat maiori perfectioni Diuinæ; igitur non est admittenda. Consequentia patet, cum nulla sit admittenda perfectio in Deo, quæ maiori perfectioni Diuinæ deroget. Antecedens probò: nam hæc subsistentia absoluta derogat existentie naturæ Diuinæ; quia supponit illam, non esse sufficientem ex se ad reddendam naturam Diuinam perfectè existentem, independentem à quacunque alia formalitate superaddita, spectante ad eandem lineam & formalitatem existentie. Quòd autem hæc subsistentia spectet ad eandem lineam & formalitatem essentialis existentie probatur, quia non addit diuersum conceptum, & formalitatem à formalitate existentie essentialis naturæ: nam si quam adderet, esset formalitas ipsa subsistendi: at hæc formalitas integrat ipsissimam formalitatem existentie increatæ, quæ, vt talis, claudere debet omnem perfectionem & formalitatem existendi possibilem. Minor verò probatur, nam conceptus subsistendi addit supra conceptum existendi existere per se, & ex se independentem ab omni alio: atqui hic conceptus non est extra conceptum existentie infinitæ & à se, quæ vt talis dicit existentiam per se sufficientem ad perfectè & completè existendum.

22. Dices. Istæ formalitates eo modo sunt concipiendæ, & distinguendæ in Deo, quo modo reperiuntur distinctæ in rebus creatis: atqui in rebus creatis conceptus subsistendi etiam communicabilis est extra conceptum existendi simpliciter: ergo etiam in Deo tales conceptus erunt ratione distincti. Minor probatur; quia anima rationalis separata à corpore non modo existit, verum etiam subsistit communicabiliter; nam per hunc modum subsi-

stentia est communicabilis corpori. Sed talis subsistentia addit perfectionem diuersam ab existentia eiusdem animæ. Ergo etiã in Deo subsistentia absoluta naturæ concipienda est, vt diuersa ab existentia eiusdem. Respondeo, Maiorem esse veram, quando non derogatur maiori perfectioni Diuinæ: in proposito autem derogaretur infinitæ existentie Diuinæ, quæ intra formalitatem existentie claudere debet omnem perfectionem possibilem spectantem ad formalitatem existentie. Vnde ad minorem concedo, in rebus creatis conceptum subsistendi, etiam communicabilem esse extra conceptum existendi simpliciter. Hoc autem non prouenit ex essentiali conceptu existendi vt sic, sed tantum ex conceptu existendi creato, qui ex eo, quòd limitatus & imperfectus est, non est ex se solo sufficiens existere, nisi adminiculo alterius modi superadditi. Vnde retorqueo argumentum. Nam sicut in creatis nulla est subsistentia, quæ saltem partialiter suppositum non componat, atque adeò, quæ non addat perfectionem diuersam ab existentia naturæ. Contrà verò subsistentia absoluta naturæ Diuinæ, sicut neque per aduersarios de se apta est integrare aliquod suppositum, alioqui deberent cū Caietano in Deo admittere aliquod suppositum, vel semisuppositum absolutum, quod præter Caietanum nullus hactenus admisit; ita supra existentiam infinitè perfectam nullam addit formalitatem ratione diuersam; nam hæc in Deo non additur, nisi per subsistentiam incommunicabilem.

Caietanus.

23. Tertium fundamentum desumendum est ex natura ipsa subsistentie, de cuius quidditatiua ratione est incommunicabilitas: igitur competere non potest Deo præciso à relationibus. Consequentia constat, cum nulla incommunicabilitas competere possit Deo, nisi per relatiuam oppositionem. Antecedens probò, nam subsistentia est vltimus terminus naturæ substantialis: sed de ratione vltimi termini est incommunicabilitas. Minor patet; alioqui non esset vltimus terminus, si natura vltiorem terminum exigeret. Maior probatur, quoniam subsistentia, præsertim Diuina, debet supponere naturam perfectè existentem, cum omnis perfectio Diuina debeat in suo genere supponi vltimò completa: quidquid autem superadditur existentie vltimò completæ in ratione existentie, non potest esse, nisi vltimus terminus naturæ. Minorem ostendo, quoniam existentia vltimò completa in ratione existentie includit perfectitatem existendi, tanquam complementum spectans ad formalitatem perfectissimæ existentie. Igitur quod supra talem existentiam addit subsistentia, debet esse aliquid extra conceptum existentie existentis per se: hoc autem aliud esse non potest, quàm proxima & positiua radix incommunicabilitatis, atque adeò vltimus terminus naturæ; nam quidquid aliud addit super hoc, spectabit

ad

ad formalitatem ipsam existentie existentis per se.

24. *Obijcies.* Natura Diuina terminata paternitate adhuc communicabilis est Filio. Ergo non est contra quidditatem subsistentie posse ulteriori termino terminari. Respondeo, de ratione subsistentie, ut sic, non esse reddere naturam, quam terminat, incommunicabilem specificatiue & materialiter; sed ut ipsa formaliter & per se sit incommunicabilis, & ratione ipsius natura, ut formaliter subsistens reddatur incommunicabilis reduplicatiue & formaliter. Vnde Patet non communicatur Filio formaliter, ut Pater, sed ut Deus. Si autem daretur subsistentia absoluta, non solum natura tali subsistentia terminata, esset specificatiue communicabilis tribus suppositis Diuinis, sed etiam reduplicatiue & formaliter, ut subsistens: quin ipsamet subsistentia communis esset tribus Diuinis suppositis.

25. Ad argumenta oppositæ sententie. Ad fundamentum eorum, qui ponunt vnum tantum subsistere absolutum in Deo, concessa maiore: distinguenda est minor. Nam si per esse ad aliud, excludat esse ad se & per se, concedo, perfectissimum modum essendi, non esse ad aliud esse: si verò esse ad aliud, non excludat esse ad se & per se, nego, talem modum essendi non esse in suo genere perfectissimum, modo relatio Diuina non ita refert personam, quam constituit, ad aliud, ut non etiam illam constituat ad se. Ad eum modum, quo relatio transcendentalis creata ita refert subiectum ad terminum, ut etiam illud constituat ad se. Et ratio est, quia ipsum esse ad aliud relationis Diuinæ, est etiam esse ad se, & ut sic etiam personam constituit; constituit enim illam referendo, & refert formaliter constituendo.

Augustin.
explicatur.

29. Ad Augustinum autem dico, illum locutum fuisse de subsistere, prout recurrit cum perfecto existere, quo pacto competit Deo ratione naturæ. Quæ interpretatio colligitur ex discursu ipsius, qui ex tali subsistere colligit substantiam, & e conuerso ex substantia infert subsistere. Quod non potest, nisi de perfecto existere intelligi, quia hoc tantum est proprium substantiæ, quæ substantia est formaliter, ut distincta ab omni alia ratione superaddita.

Patres &
Concilia
exponitur.

27. Ad argumenta verò aliorum, qui non obstante triplici subsistere relatiuo, adhuc ponunt subsistere absolutum in Deo; Ad primum ductum ex Patribus respondeo, cum iam de mente Patrum & Conciliorum nobis satis constet, illos præter subsistentias relatiuas nullam absolutam agnouisse in Deo, intelligendos esse de subsistentia, prout conuertitur cum perfecta existentia. Legantur Vasquez & Ruiz, qui non minus accuratè, quam eruditè eos referunt & explicant pro nostra sententia. Solum dubium superest de Hieronymo, qui vnum tantum subsistere absolutum in Deo

Vasquez.
Ruiz.

Hieronym.

admittere videtur dum negat triplicem in Deo hypostasim, & vnam tantum concedit. Sed fortasse eo tempore, ut præcitati Auctores notarunt, nondum erat perfectè explorata à Patribus & Concilijs notio huius vocis, *Hypostasis*, ut staret pro sola subsistentia, uti postea fuit in varijs Concilijs & Conuentibus Patrum definitum.

28. Ad primam verò rationem respondeo, illam tantum probare de subsistentia, prout recurrit cum perfecta existentia, non autem prout importat perfectionem ratione diuersam ab existentia: quia cum hæc non possit esse, nisi vltimus terminus naturæ, ac proinde radix ipsa incommunicabilitatis, non potest competere Deo ratione naturæ, sed ratione solius proprietatis relatiuæ. Ex his patet ad primam confirmationem. Etenim complementum substantiæ est duplex, alterum ut formaliter importatum ab ipsa substantia actuali, & perfecta ut sic; & hoc intrinsecè pertinet ad ipsam existentiam substantiæ: quod complementum Deus habet, etiam ut à relationibus præcisis. Alterum complementum est, ut quod exigitur tantum à substantia, non ut intrinsecè & formaliter inclusum in ipsa explicita ratione perfectæ substantiæ. Atque hoc, quoniam spectat ad suppositualitatem, quæ est ipsa positua radix incommunicabilitatis, non competit Deo, ut à relationibus præcisis.

29. Ad secundam confirmationem concedo, nullam relationem, ut comparatam cum personis, esse perfectionem simpliciter simplicem; secus verò comparatam cum natura ipsa, cui melior est triplex subsistere relatiuè, & quodlibet eorum, quam oppositum.

30. Ad secundam rationem distinguo antecedens: Subsistentia est de essentia Dei, ut Deus est, secundum ea, quæ dicit tantum explicitè, nego: quia ut sic importat Deitatem secundum absolutas duntaxat perfectiones, in quibus nulla includitur subsistentia, quia hæc dicit proximam radicem incommunicabilitatis, quæ Deo non competit, nisi ratione proprietatis relatiuæ. Subsistentia est de essentia Dei, ut Deus est, secundum ea, quæ explicitè & implicitè importat, concedo. Sed tunc nego, Deum ut sic, dicere substantiam aliquam absolutam naturæ, sed triplicem respectiuam personarum. Ad probationem autem antecedentis concedo, Deum etiam secundum ea, quæ tantum dicit explicitè, importare perfectissimum esse; sed hoc, ut probatum est, non dicit de formalis substantiam, sed existentiam infinitè perfectam.

31. Ad tertiam rationem distinguendum est: nam vel hic Deus sumitur ad æqualem secundum omnia, quæ tamen explicitè, quam implicitè essentialiter includit, & tunc verum est, quod includat substantiam, non absolutam naturæ, sed triplicem respectiuam personarum. Et in hoc sensu

negandum

negandum est, hunc Deum esse communem singulis personis formaliter & constitutiue, quia ut sic importat oppositas relationes. Si autem sumatur secundum ea, quæ explicite tantum importat, tunc nego, dicere subsistentiam aliquam, sed solam naturam indiuiduam perfecte existentem, & ad summum connotare tantum aliquam subsistentiam indeterminatam; atque ut sic esse commune singulis personis.

Concilium
Rhemense.

32. Hinc soluitur quoddam testimoniū Concilij Rhemenfis, quod afferri solet cōtra nostram sententiam. *Credimus, inquit, simpliciter, naturā Diuinitatis esse Deum, nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin Diuinitas sit Deus, & Deus Diuinitas.* Ex quo testimonio colligunt aduersarij; Diuinitatem aliquam dicere subsistentiam; alioqui posset aliquo sensu Catholico negari, Diuinitatem esse Deum, quia *Deus* supra Diuinitatem aliquā importat subsistentiam. Sed solutio penderet ex mente Concilij, contra Gilbertum definitis, veras esse has propositiones, *Diuinitas est Deus, & Deus est Diuinitas*, non propter aliquam subsistentiam communem, quam importat *Deus*, sed propter identitatem, vel, ut ego puto, essentialem inclusionem omnium Diuinarum personarum cum ipsa Diuinitate; ratione cuius inclusionis in nullo sensu Catholico negari potest, quin *Deitas sit Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus*, ut Lateranense Concilium definit: & à fortiori, quin *Deus sit Deitas*. Ad confirmationem nego, *hic Deus*, de formali & explicite importare aliquam subsistentiā, sed solum indiuiduum concretum Deitatis, & tantum connotare aliquam subsistentiam indeterminatē. Quod sufficit, ut sit principiam omnium operationum.

Gilbert.

Concilium
Lateranense.

33. Ad quartam rationem nego antecedens. Ad cuius probationem nego, subsistentias relatiuas reddere subsistentes solos actus notionales, sed etiam naturam ipsam: tum quia omnis subsistentia per se primò respicit naturam, cum sit naturale complementum illius. Tum quia cum ipsis actibus notionalibus immediatè etiam communicatur natura: quia cum actus notionales sint actus vitales intellectiōis & volitionis, & ad actus vitales per se immediatè concurrat substantia ipsa viuētis, cum actibus ipsis notionalibus, immediatè communicatur etiam natura Diuina, tanquam immediatum & proximum principium communicationis. Et consequenter subsistentiæ personales non solum reddunt subsistentes actus ipsos notionales intelligendi & volendi, sed etiam naturam, & totam substantiam Dei.

34. Ad confirmationem distinguendū est de operatione, vel quā subsistentia ipsa producit, & nego, ad eam præsupponi subsistentiam ipsam, quæ producit; alioqui illa esset, antequam produceretur: sed vel præsupponi aliam subsistentiam, quæ non producit, sicut ad subsistentiam Filij, & Spiritus sancti præsupponitur subsistentia Patris, quæ competit Deo ante vllam originem: vel certè nullam præsupponi subsistentiam, ut cum in aliquorum sententiā natura creata propriam sibi producit subsistentiam. Illa enim non præsupponitur ad productionem sui, tametsi præsupponatur ad reliquas omnes operationes nature. Dixi, in aliquorum sententiā: nam in meā sententiā, subsistentia creata non producit à propriā naturā, sed ab extrinseco agente, à quo natura ipsa producit, ut in sexto tomo de Incarnatione ostendo.

DISPUTATIO XXII.

De Prioritate & Posterioritate Diuinarum Personarum, reliquorumque Diuinorum attributorum.

SECTIO PRIMA.

An, & quæ prioritas & posterioritas admittenda sit in Diuinis Personis, Diuinisque attributis?

I. **D**UPLEX considerari potest Prioritas & Posterioritas in Deo, vna realis, seu actualis, altera virtualis, seu rationis. Illa necessariò postulat distinctionem realem inter extrema ipsa, quæ inuicem com-

parantur ut priora, & posteriora. Cuius ratio est, quia prioritas & posterioritas formaliter consistit in habitudine vnius ad aliud: ergo qualis erit habitudo, talis erit prioritas & posterioritas. Implicat autem habitudo realis inter ea, quæ non sunt

distincta